

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Sabahattin Ali'nin 'Hasan Boğuldu' Hikâyesinin A2 Düzeyine Uyarlanması

Adaptation of Sabahattin Ali's Story 'Hasan Boguldu' for Teaching Turkish A2 Level as Foreign Language

Ayşe Başkapan^{1*}

Talat Aytan²

* Sorumlu yazar

Corresponding author

¹ Yüksek lisans öğrencisi, Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Master student, Yildiz Technical University, Turkey

baskapanayse@gmail.com

ORCID ID <https://orcid.org/0009-0003-6704-8674>

² Doç. Dr., Yıldız Teknik Üniversitesi, Türkiye

Assoc. Prof. Dr., Yildiz Technical University, Turkey

taytan@yildiz.edu.tr

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0001-9778-8970>

Makale geliş tarihi / First received : 22.03.2023

Makale kabul tarihi / Accepted : 29.05.2023

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:

- 1- Araştırmacıların katkı oranı eşittir.
- 2- Makale ikinci yazarın danışmanlığında birinci yazarın yüksek lisans tezinden türetilmiştir.
- 3- Makalenin yazarları arasında çıkar çatışması bulunmamaktadır.
- 4- Makale verileri 2020 yılından önce toplanıp yorumlandığı ve yüksek lisans tezine dayandığı için etik kurul iznine başvurulmamıştır.
- 5- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

This article was checked by *Turnitin*. Similarity Index 23%

Atf bilgisi / Citation: Başkapan, A., & Aytan, T. (2023). Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde Sabahattin Ali'nin 'Hasan Boğuldu' hikâyesinin A2 düzeyine uyarlanması. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (15), 54-79.

ÖZ

Dil düzeyinin başlangıç ve orta olduğu gruplarda metinleri özgün hâlleriyle kullanmak, öğrencinin kendine güvenini olumsuz etkileyip öğrencinin o dile karşı öğrenme hevesini kırabilir. Bu bağlamda metinleri olduğu gibi kullanmak yerine öğrencilerin dil düzeylerine göre düzenlemek yararlı olabilir. Bu anlamda özgün metne en yakın yalınlaştırmayı yapmak ve metnin vermek istediği mesajı korumak, hem öğrencinin metni daha iyi kavramasını sağlayacak hem de estetik zevkini geliştirecektir. Araştırmanın konusu, Sabahattin Ali'nin 'Hasan Boğuldu' adlı hikâyesinin, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A2 düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak Avrupa Ortak Bildiri Metni çerçevesinde metindilbilimsel ölçütlerden bağdaşıklık ve bağlaşıklık çerçevesinde yalınlaştırılmasıdır. Bu çalışmanın yazınsal yapıt yalınlaştırmasına ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi'ndeki metin ihtiyacına katkı sağlaması hedeflenmektedir. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden son test kontrol gruplu deneysel desen modeli kullanılmıştır. Çalışmanın uygulaması, İstanbul'daki bir dil merkezinde A2 düzeyindeki iki sınıfta 32 öğrenciyle uygulanmıştır. Bir sınıfta yalınlaştırılmış metin, diğer sınıfta özgün metin okutulup iki sınıf arasındaki farklılıklar tespit edilmiştir. Öğrencilerden önce uygulamanın demografik sorulardan oluşan ilk bölümünü doldurmaları istenmiştir. Bu sorularla öğrenci profilini belirlemek ve profillerle metin anlama çalışmaları arasında bir ilişkinin olup olmadığı saptanmak istenmiştir. Metin okutulmadan önce metin hakkında kısa bir bilgilendirme yapıldıktan sonra metne ait görsellerle kelimelerin eşleştirilmesinden oluşan hazırlık sorularının cevaplandırılması istenmiştir. Son bölümde metin okutulup metin sorularının cevaplandırılması istenerek uygulama bitirilmiştir. Uygulama, yapılan yalınlaştırmanın başarılı olup olmadığını, öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisini ölçmektedir. Elde edilen veriler, SPSS programı kullanılarak analiz edilmiştir. Metin soruları için deney ve kontrol grubunun toplam ortalamasının p değeri ,005 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0,05'ten küçük hesaplandığından dolayı metin sorularının ortalaması ile grup değişkenleri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu durumda yalınlaştırılmış metnin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşıldığı ortaya çıkmaktadır. Bu sonuca göre yalınlaştırma çalışmasının başarılı olduğu ve benzer çalışmaların artırılması gerektiği sonucuna varılabilir.

Anahtar kelimeler

Yalınlaştırma, Metin Değiştirim, Uyarlanmış Metin, Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi

ABSTRACT

Using texts in their original form in groups where language level is beginner and intermediate may negatively affect the self-confidence of student and discourage from learning. Therefore, it may be useful to organize the texts according to the language levels. Simplifying literary work while keeping its message would both increase the aesthetic pleasure of that language and the enthusiasm for learning increases. In this sense, subject of this research is the simplification of Sabahattin Ali's story "Hasan Boğuldu" within the framework of cohesion and coherence, which are textlinguistic criteria, within the framework of the European Common Paper for A2 level students learning Turkish as a foreign language. The study aims to contribute to simplification of literary work and the need of text for Teaching Turkish as a Foreign Language. In the study, the experimental design model with the post-test control group, which is one of the quantitative research designs, was used. The application of the study was implemented in two classrooms at A2 level in a language center in Istanbul with 32 students. The simplified text in one class and the original text in the other class were read and the differences between the two classes were determined. Students were first asked to fill in the first part of the application consisting of demographic questions. With these questions, it was aimed to determine the student profile and whether there is a relationship between profiles and text comprehension studies. Before the text is read, a brief information about the text was given, and it was requested to answer the preparatory questions consisting of matching the visuals of the text with the words. In the last part, the application was completed by reading the text and asking the text questions to be answered. The application measures whether the simplification is successful or not, and its effect on students' reading comprehension skills. The obtained data were analyzed using the statistical program (SPSS). For the text questions, the p value of the total mean of the experimental and control groups was calculated as ,005. Since this value was calculated smaller than 0,05, there is a significant difference between the mean of the text questions and the group variables. This points out that the simplified text is better understood by the students. According to this result, it can be concluded that the simplification study was successful and should be increased.

Keywords

Simplification, Text Alteration, Adapted Text, Teaching Turkish as a Foreign Language

GİRİŞ

Dil bir bildirişim aracıdır, yazınsal metinler de bu bildirişimi ifade etme araçlarından biridir. Yazınsal metinler, dil öğretim programlarında okuduğunu anlama becerisini desteklemek amacıyla kullanılır. Yazınsal yapıtlar, dili farklı bağlamlar içerisinde doğal söylemler biçiminde gösteren özgün nitelikteki yapıtlardır.

Yazınsal yapıtlar çoğunlukla ana dili öğretiminde özgün hâliyle kullanılır. Bunun dışında ileri düzeydeki dil gruplarında da yine özgün hâliyle kullanılmaktadır. Ancak özgün metinlerin dil düzeyinin düşük olduğu öğrencilerde ders materyali olarak kullanılması, başarılı sonuçlar vermeyebilir. Yazınsal yapıtların oluşturulma gayesi yabancı dil öğretimi olmasa da dilin doğal ve estetik kullanımını göstermek açısından dil öğretim aracı olarak kullanımı giderek yaygınlaşmaktadır (Erişek & Yücel, 2002).

Yazınsal metinleri dil düzeyinin başlangıç ve orta düzey olduğu gruplarda özgün hâlleriyle kullanmak öğrencinin kendine güvenini olumsuz etkileyip öğrencinin o dile karşı hevesini kırabilir. Bu bağlamda metinleri olduğu gibi kullanmak yerine öğrencilerin dil düzeylerine göre düzenlemek yararlı olabilir. Böylece öğrenciler o dilin estetik zevkine varabilir. Dildeki estetiği keşfeden öğrenci o dili daha çok sever, dolayısıyla öğrenme şevki artar.

Dostoyevski'yi özgün dilinde okumak için Rusça öğrenmek ya da "Shakespeare İngilizcesi" denilen kavramı keşfetmek için zaman ayırmak o dili tam anlamıyla keşfedebilmek, dildeki estetik hazza ulaşmakla mümkündür. Ancak bu düzeye adım adım gelebilmek için öncelikle temel dil becerileri kazanılmalıdır. Dolayısıyla bu yapıtlar yalınlaştırılmış veya mevcut dil düzeyine uygun hâle getirilmiş olmalıdır.

Yalınlaştırma ve kısaltma yapılırken dilin doğal yapısını bozmadan metindeki estetik yapıya zarar vermeden bu çalışmaların yapılması çok önemlidir. Böyle çalışmalar yıllardır farklı diller için yapılmaktadır. Özellikle Fransa, Almanya, İngiltere kurdukları enstitüler ve dil merkezleriyle dillerini ve kültürlerini yaygınlaştırmıştır. Bu yaygınlaştırma çalışmaları oldukça planlı ve sistemli bir şekilde yapılmıştır. Dünya çapında kabul edilen dil sınavlarıyla dil düzeyleri ve başarılar belgelendirilmiş ve bu süreçler profesyonel bir şekilde sürdürülmüştür.

Devletler dillerini ve kültürlerini öğretmek amacıyla çeşitli kuruluşlara destekler vererek dil öğretimini politika hâline getirmişlerdir. Cambridge, Oxford, Longman gibi büyük yaynevlerinin bir sektör hâline getirdiği, eğitimciler ve profesyoneller tarafından düzeylere uygun şekilde yalınlaştırılan yazınsal yapıtlar dil öğreniminde oldukça etkili olmuştur. Yalınlaştırılmış ve dil düzeylerine uyarlanmış bu yapıtlar, özellikle İngilizce öğretiminde kaynak olarak Türkiye'de de çok yaygın biçimde kullanılmaktadır. Bu dil politikasını, Türkçenin yabancı dil olarak öğretimine de uygulamak, ülke içinde ve ülke sınırları dışında Türkçe öğrenenlere destek olması bakımından önemlidir (Arat, 2022).

Küresel gelişmelerle birlikte toplumların birbiriyle etkileşim alanı genişlemiştir. Gerek kültürel, ticari, sportif ve teknolojik konularda; gerekse eğitim, sanayi ve diplomasi konularında söz sahibi olan milletlerin dillerinin öğrenilmesi daha da önemli hâle gelmiştir (Göçer, 2011).

Devlet ve vakıf üniversitelerinde kurulan Türkçe öğretim merkezleri, Türkçe öğretimini sürdürmektedir. Bu merkezlerin dışında da dünya üzerinde Yunus Emre Enstitüsü, Maarif Vakfı ya da farklı yerlerde Türkçe öğretim çalışmaları devam etmektedir. Bu gelişmelere bağlı olarak Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi için gerekli ders materyallerine ve ders içeriklerine

duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Bu amaçla oluşturulmuş metinlerin dışında Türkçe öğrenenlerin bu dilin ve kültürün yazınsal yapıtlarını da okuyabilmeleri için çeşitli yalınlaştırma çalışmaları yapılmaktadır.

Yalınlaştırma çalışmaları yapılırken dönemin özellikleri, yapıtların dil özellikleri, dönemin kültür yapısı, yazar hakkında bilgi sahibi olmak gereklidir. Bu anlamda yalınlaştırma titizlikle uzmanlar tarafından yapılması gereken bir çalışmadır. Metnin hem sanat yapıtı olma özelliğini korumak hem de öğretim materyali olarak kullanılması için yalınlaştırma çalışmalarını bilimsel ölçütler çerçevesinde yapmak elzemdir (Kuzu, 1999).

Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi çalışmalarında klasik yapıtların dil düzeyleri gözetilerek yeniden düzenlenmesi, yabancı dil öğretiminde metin ihtiyacının karşılanması çalışmalarına katkı sağlayacaktır. Metin ihtiyacının karşılanması için daha fazla yapıtın yalınlaştırılması ve düzenlenmesi gerekmektedir.

Yazınsal metinler dildeki zevkin ve yaratıcılığın ürünü olması bakımından sanat yapıtları sayılmaktadır. Özgün yapıtların daha fazla dil öğrencisine ulaşması için ve öğrencinin bu dildeki estetik zevke varması için özgün metinlerin öğrenci düzeyine göre yeniden düzenlenmesi, indirgenmesi gerekmektedir.

Uyarlanacak metinler bu bilgiler gözetilerek seçilmelidir. Dil öğrencisi okuma sırasında dilin zevkine varmak için metinle mücadele etmeden metni anlayabilmelidir. Özgün metni öğrenci düzeyine uygun şekilde uyarlamak, öğrencinin okuma zevkine erişmesine olanak sağlayacaktır.

Dil düzeyine göre uyarlanmış metinler, öğrenciye dilin hem gündelik kullanımını hem de sanatsal kullanımını görme imkânı tanıyacaktır. Dil öğrenim sürecini desteklemesi ve dilin estetik kullanımına da şahitlik etmesi bakımından edebî yapıtların öğrencilerin düzeylerine göre yeniden uyarlanması çalışmaları son zamanlarda daha da artmaktadır.

Türklerin tarihinde ve kültüründe büyük bir yer tutan göçebelik kültüründen izler taşıması ve geçmişten günümüze kadar anlatılagelen efsanevi bir hikâyeyi aktarması bakımından birçok kültür ögesi barındıran Sabahattin Ali'nin 'Hasan Boğuldu' adlı hikâyesi uzman görüşüne başvurularak uyarlama çalışması için uygun görülmüştür. Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A2 düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak, Avrupa Ortak Bildiri Metni çerçevesinde metindilbilimsel ölçütlerden bağdaşıklık ve bağlaşıklığa göre düzenleme çalışması tamamlanmıştır. Düzenleme çalışmaları yapılırken metnin özgün hâli, bu çerçeveler içerisinde olabildiğince korunmaya çalışılmıştır.

Metnin sanatsal değerini korumak ve metni öğrencinin kullanacağı bir öğrenme materyali hâline getirmek için uzman görüşü alınmıştır. Uyarlamada CEFR standartlarına dikkat edilmiştir. Yunus Emre Enstitüsünün Yedi İklim Türkçe Setlerinden A1, A2 kitaplarındaki kelime dünyası bölümü ve her ünite için ayrı ayrı belirlenen dilbilgisi konuları taranarak A2 düzeyindeki öğrencinin söz varlığı ve dilbilgisi konuları belirlenmiştir. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi öğretmenleri (Dr. Fatma BÖLÜKBAŞ, Enver GEDİK, Gül GÖNÜLTAŞ, Funda KESKİN, Fazilet ÖZENÇ, Hande TOKGÖZ, Gizem ÜNSAL) tarafından hazırlanan İstanbul adlı ders kitabı ve çalışma kitabından da yalınlaştırma çalışmaları ve metin soruları hazırlanırken yararlanılmış ve her ünite sonundaki kelime listeleri incelenerek A2 düzeyindeki öğrencinin kelime dağarcığı belirlenmeye çalışılmıştır. Özgün metin kontrol grubunda, uyarlama metin

deney grubunda okutulup metinle ilgili sorulara verilen cevaplardan yola çıkılarak uyarlama metnin aynı dil düzeylerindeki öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisi ölçülmüştür.

Araştırmanın Amacı

Sabahattin Ali'nin Hasan Boğuldu hikâyesinin metinsellik ölçütlerinden bağdaşıklık ve bağdaşıklık ölçütleri etrafında Avrupa Ortak Bildiri Metni çerçevesinde A2 düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak yalınlaştırılmasını gerçekleştirmek, bu hikâyeyi Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerin okuma-anlama becerisini geliştirmek ve öğrencilerin dil öğrenme süreçlerini desteklemek için kullanmak, Türk yazınından bir yapıtı estetik zevk olarak okuyup anlayabilmelerini sağlamak bu çalışmanın temel amacıdır.

Yalınlaştırma çalışmaları yapılırken Avrupa Ortak Öneriler Çerçevesi Ölçütleri'ne ve Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti'ndeki dil bilgisi konuları ve A2 düzeyindeki bir öğrencinin kelime dağarcığına uygun olarak metinlerin düzenlenmesi yapılmıştır.

Araştırmanın Önemi

Yazınsal metinlerde özgün metnin sanatsal değerini korumak çok önemlidir. Bu anlamda özgün metne en yakın yalınlaştırmayı yapmak ve metnin vermek istediği mesajı korumak hem öğrencinin metni daha iyi kavramasını sağlayacak hem de estetik zevkini geliştirecektir.

Klasik ve modern yapıtların özgün hâlleriyle Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi çalışmalarında kullanılamaması, bu yapıtların dil düzeylerine göre yeniden düzenlenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Sabahattin Ali'nin 'Hasan Boğuldu' adlı hikâyesinin, Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A2 düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak Avrupa Ortak Bildiri Metni çerçevesinde metindilbilimsel ölçütlerden bağdaşıklık ve bağdaşıklık çerçevesinde yalınlaştırılması ve metnin uygulama çalışmalarının yapılması bakımından yabancı dil olarak Türkçe öğretim çalışmalarına katkı sunacaktır.

Problem

Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yalınlaştırılmış metinlerin okuma anlama becerisine etkisi nedir?

Alt Problemler

1. Yalınlaştırılmış metni okuyan öğrencilerle özgün metni okuyan öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi arasında bir farklılık var mı?
2. Deney ve kontrol grubunun okuduğunu anlama başarısı üzerinde cinsiyet değişkenin etkisi var mıdır?
3. Deney ve kontrol grubunun okuduğunu anlama başarısı üzerinde eğitim değişkenin etkisi var mıdır?
4. Deney ve kontrol grubunun okuduğunu anlama başarısı üzerinde Türkiye'de bulunma süresi değişkeninin etkisi var mıdır?

Varsayımlar

Çalışmanın uygulandığı her iki sınıfın da benzer özellikler gösterdiği kabul edilmiştir. Öğrencilerin A2 düzeyindeki konulara hâkim olduğu ve bu düzeydeki bilgileri hâlâ muhafaza ettiği kabul edilmiştir.

Öğrencilerin demografik bilgilerini, hazırlık çalışmalarını ve metin çalışmalarını içeren üç kısımdan oluşan formun öğrenciler tarafından içtenlikle cevaplandırıldığı kabul edilmiştir.

Uygulamanın yapıldığı her iki sınıfın da düzey belirleme sınavında birbirine yakın puanlar aldığı ve neticesinde de B1 sınıfına yerleştirildikleri kabul edilmiştir

Sınırlılıklar

Bu çalışma;

- 2017-2018 eğitim-öğretim yılıyla,
- Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen A2 düzeyindeki öğrencilere yönelik olarak,
- İstanbul ilinde bulunan İstanbul Üniversitesi Dil Merkezine bağlı Tophane ve Süleymaniye şubelerindeki B1 düzeyindeki toplam 32 öğrenciyle,
- Çalışmada kullanılacak ölçme araçlarıyla sınırlıdır

KURAMSAL ÇERÇEVE

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretimi

Yabancılarla Türkçe öğretimi alanında yapılan çalışmalar son yıllarda artsa da aslında bu alanın tarihi Hunlara kadar uzanmaktadır. Coğrafi yakınlık sebebiyle oluşan komşuluk ilişkileri veya ticari ilişkiler sebebiyle diller arasında etkileşim olmakta ve en basit hâliyle yabancı dil öğretiminden söz etmek mümkün olmaktadır. Nitekim Prof. Dr. Alimcan İnyet Hanyu Wailaici Cidian'nın (HWC) Çinceye Geçen Türkçe Kelimeler Üzerine adlı çalışmasında; Türkçeden Çinceye 349 Türkçe kökenli kelimenin geçtiği anlaşılmaktadır (İnyet, 2008). Bu dönemdeki Türkçe kaynakların azlığı, Türkçe öğretimi konusunda somut delillere ulaşmayı güçleştirse de Çince kaynaklardan edinilen bilgiler doğrultusunda Çinliler ve Türkler arasında çeşitli münasebetler sebebiyle dil öğretiminin bir şekilde gerçekleştiğini göstermektedir.

Türklerin İslamiyet'le tanışmasından sonra Arap ve Fars dili, Türkçe üzerinde etkili olmaya başlamıştır. Özellikle Farsçanın etkisi edebiyat üzerinde hissedilirken Arapça da bilim dili olarak Türkçede uzun süre etkili olmaya başlamıştır. Arapça ve Farsça, Türkçe üzerinde etkili olurken Türkçe de bu dilleri etkilemiştir.

Selçuklular Dönemi'nde yeterince değer görmeyen Türkçe, Karamanlılar Dönemi'nde Karamanoğlu Mehmet Bey'in çabalarıyla yeniden değerlenmeye başlamıştır. Karamanoğlu Mehmet Bey'in "Bundan böyle divanda, dergâhta, bargâhta, çarşıda ve meydanda Türk dilinden başka dil konuşulmayacaktır" sözleri Türkçeye verdiği değerin ispatıdır (Aykaç, 2015).

Tarihte bilinen ilk yabancılarla Türkçe öğretimi kitabı olan Kaşgarlı Mahmud'un Divanü Lugati't-Türk'ü 11. yüzyılda yazılmıştır. Kaşgarlı Mahmud, Türkçenin İslamiyetten dolayı Türklerin bulunduğu coğrafyada önem kazanmış olan Arapçadan geri olmadığını göstermeye çalışmış; sözlüğünde yer verdiği lehçeler arasındaki farklılıklar, şiiirler, atasözleri ve deyimlerle bu amacını gerçekleştirmiştir. Kaşgarlı Mahmud'un diğer bir amacı da Araplara Türkçe

öğretmektir. Divanü Lugati't-Türk Araplara Türkçe öğretmek maksadıyla yazılmış Arapça-Türkçe bir sözlüktür.

Karahanlı Türkçesiyle yazılan yapıtın yabancılara Türkçe öğretimi alanında ilk yapıt olarak kabul edilmesinde yapıtın özelliklerinin dışında yazarın yapıtını oluştururken gösterdiği titizlik ve yöntemler de şüphesiz başyapıt olmasını sağlamıştır.

Türkçe öğretmek için yazılan ikinci yapıt Codeks Comanicus'tur. Codeks Comanicus, hem Kıpçak Türklerine ve diğer topluluklara Kıpçak Türkçesini öğretmek amacıyla yazılmıştır. Yapıtın bir diğer gayesi de Kıpçaklar arasında Hristiyanlık dinini yaymaktır. Yapıt, Latin alfabesiyle 1303-1362 yılları arasında yazılmıştır. Yapıtın yazarı bilinmemekle beraber Alman ve İtalyan misyonerler tarafından yazılmış olabileceğiyle ilgili güçlü kanaatler mevcuttur. Yapıtta sözlük kısmından başka İncil'den parçalar bulunan dinî metinler, atasözleri ve bilmeceleler vardır. Bununla birlikte yapıtta tercümelerin var olması, yapıtın Türk dilinin öğretilmesi maksadıyla yazıldığına kanıtı niteliğindedir. Misyonerler, Kumanlar arasında Hristiyanlığı yayabilmek için onların dillerini öğrenip, Hristiyan dualarını Kuman Türkçesine çevirmişlerdir. Bu çevirileri Latin harfleriyle yazmışlardır. Bunun dışında Türkçe sözcüklerin Almanca karşılıklarını da yazmışlardır.

Selçuklu ve Osmanlılarda sanatçılar ve devlet adamları, Türkçeye yeterince ilgi göstermemiştir. Eski Anadolu Türkçesi döneminde Türkçenin ana dili olarak öğretimi önem kazanmış ve medreselerde ders kitabı olarak okutulmaya yönelik birçok yapıt yazılmıştır. Eski Anadolu Türkçesi kapsamına girebilecek yabancılara Türkçe öğretimiyle ilgili bilinen tek yapıt, İbnü Mühennâ Lûgati olarak da bilinen Hilyetü'l-İnsân ve Heybetü'l-Lisân'dır. (Açık, 2008: 2).

Kitâbü'l-İdrak Li Lisanü'l Etrak, (Esirü'd-din) Ebu Hayyan tarafından 1312 yılında yazılmıştır. Türkçenin bilinen ilk gramer kitaplarından biridir. Alfabe sırasına göre düzenlenmiş bir sözlük ve gramer olmak üzere iki kısımdan oluşmuştur (Karakuş, 2006: 21). Yabancılara Türkçenin öğretimi için yazılan yapıtlardan birkaçını bu şekilde sıralamak mümkündür: Arapça-Türkçe bir lûgat mahiyetinde olan ve Cemalü'd-din Ebi Muhammed Abdullahî't-Türkî tarafından yazılan Kitâbu Bulgâtü'l-müştak fi Luğati't-Türk ve'l-Kıfçak (Karamanlıoğlu, 1994: XXIV) adlı yapıt da önemli çalışmalar arasındadır.

Türkçenin Yabancı Dil Olarak Öğretiminde Metin İhtiyacı

Yazınsal metinler dilin inceliklerini yansıtmamasının dışında o dildeki zevkin ve yaratıcılığın ürünü olması bakımından da değerli sanat yapıtlarıdır. Bu yapıtları anlayabilmek, yapıttaki zevki tadabilmek için öğrencinin üst düzey dil becerisine sahip olması gerekmektedir veya özgün yapıtın öğrenci düzeyine göre sanatsal kaideler dikkate alınarak yeniden düzenlenmesi, öğrenci düzeyine indirgenmesi gerekmektedir.

Başlangıç ve orta düzeydeki öğrenci için özgün metinleri okuyup anlamak oldukça güçtür. Öğrenci mecaz veya örtülü anlamları anlayabilecek düzeyde değildir. Bunların dışında öğrenci dille ilgili de henüz istenilen olgunlaşma düzeyinde değildir. Öğrenci, hedef dilin inceliklerini ancak ileri düzeyde anlayabilir. Bu düzeydeki öğrenciler için metinleri onların düzeyine indirgeyecek çalışmaların yapılması gerekmektedir. Bu durum eğitimcileri, yazınsal yapıtlarla okuduğunu anlama becerisini geliştirmeye yönelik çalışmalar yapmaya yöneltmiştir.

Bakan (2012), yüksek lisans tezinde metindilbilim ölçütlerinden 'bağlaşıklık' ve 'bağdaşıklık' çerçevesinde Sait Faik'in 'Meserret Otel'i' adlı hikâyesini B1 düzeyine uygun şekilde

yalınlaştırmıştır. Bu çalışma öğrenciler üzerinde uygulanamamıştır, çalışmanın uygulanabilirliği ve verimliliği ölçülememiştir.

Mazlum (2014), yüksek lisans tezinde 'Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç ve Dokuzuncu Hariciye Koğuşu' romanlarını A1 ve A2 düzeyine uyarlamıştır. Yalınlaştırmanın hangi yöntemlere dayandırılarak yapıldığı belirsiz olmakla birlikte tezin sonuna sözlük eklenmiştir.

Eroğlu (2015), yüksek lisans tezinde Ömer Seyfettin'in Üç Nasihat adlı hikâyesini B2 düzeyine göre yalınlaştırmıştır. Yalınlaştırılma; Krashen'in 'anlaşılır girdi' kuramına ve özetleme, yalınlaştırma, kısaltma, bölme, açıklama, genişletim, birleştirme, yerine koyma, düzenleme, düşürme, eksiltme gibi ilkelere göre yapılmıştır. Tezde öğrencinin okuduğunu anlamasına yönelik sorular bulunmamaktadır.

Kutlu (2015), yüksek lisans tezinde Ömer Seyfettin'in 'Kaşığı' ve 'Perili Köşk' adlı hikâyelerini A1-A2 düzeyine uyarlanmıştır. Genel tarama modeli kullanılarak yapılan tezin sonuna okuma öncesi ve sonrası etkinlikler eklenmiştir fakat soruların öğrenci üzerinde etkinliği ve verimliliği ölçülmemiştir.

İpek (2018), yüksek lisans tezinde Mustafa Kutlu'nun 'Ya Tahammül Ya Sefer' isimli hikâyesini B1 düzeyine uyarlamıştır. Tek grup ön test son test desenliyle oluşturulan çalışmada Türkçeyi yabancı olarak öğrenen 30 öğrenciye 2 hafta arayla sırasıyla özgün ve yalınlaştırılmış metin uygulanmıştır. Öğrencilerin başarı puanlarına bakıldığında yalınlaştırılmış metni okuyan öğrencilerin daha yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir.

Akıncılar (2018), yüksek lisans tezinde 'Dede Korkut' hikâyelerini yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için B1 düzeyine göre yalınlaştırmıştır. Hikâyelerin sonuna tüm becerileri ölçmeye yönelik olarak çeşitli etkinlikler ve okuma metinleri eklenmiştir. Araştırma, genel tarama modeli ve doküman incelemesi tekniği kullanılarak yapılmıştır.

Demirel (2019), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uyarlanmış Metinlerin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi' isimli yüksek lisans tezinde bir hikâyeyi A2 düzeyine ve diğer hikâyeyi B1 düzeyine 'orta özgünlük ve yapısal yaklaşım' ilkelerini kullanarak yalınlaştırmıştır. Uyarlanan metinlere okuduğunu anlama becerisini ölçmek amacıyla son test eklenmiştir. Test başarı puanlarına bakılarak yalınlaştırılan metni okuyan öğrencilerin daha yüksek başarı puanına sahip olduğu gözlenmiştir.

Özmen (2019), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleriyle Öykülerin Yeniden Oluşturulması' isimli doktora tezinde altı öyküyü, metin değiştirim tekniklerinden çözümleme, dönüştürme, yeniden oluşturma yöntemlerini kullanarak A1, A2 ve B1 düzeylerine göre yeniden düzenlemiştir.

Bilgiç (2021), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleri Çerçevesinde Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir İşte' Adlı Hikâyesinin A2 Düzeyine Uyarlanması' isimli yüksek lisans tezinde metin uyarlama sürecinde bağlı kalınan ilkelere koruma, silme, genişletme, sözcüksel değiştirme, sözdizimsel değiştirme yöntemleri kullanılarak A2 düzeyine uyarlanmıştır. Hikâyenin yalınlaştırılmasından sonra öğrencilere okuduğunu anlama testi yapılmış ve test sonucuna göre öğrenciler için yalınlaştırma çalışmalarının olumlu sonuçlandığı gözlemlenmiştir. Bu sonuç, üç öğrenciyle yapılan yarı yapılandırılmış görüşme formunda da göze çarpmaktadır.

Sevcihan (2021), 'Yabancılar Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in "Pembe İncili Kaftan" Hikâyesinin B1 Seviyesine Uyarlama Çalışması' adlı yüksek lisans tezinde metin değiştirme ilkeleri göz önünde bulundurularak B1 düzeyine uyarlanmıştır. Uyarlanmış metnin özgün metne göre daha anlaşılır olduğu ve öğrencilerin okuduğunu anlamaya yönelik sorulara daha fazla doğru cevap verdiği tespit edilmiştir. Özgün metinde toplam doğru cevap verme katsayısı 35.14 olurken uyarlanmış metinde 60,52 olduğu görülmektedir.

Şimşek (2022), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Yazınsal Metinlerin Farklı Seviyelere Göre Uyarlanması: Fakir Baykurt – Barış Çöreği Örneği' adlı yüksek lisans tezini, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi kullanarak hazırlamıştır. Yalınlaştırma yapısal ve sezgisel yaklaşım bir arada kullanılarak yapılmıştır. Çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğreticilerinin yalınlaştırma çalışmalarına ilişkin görüşlerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla eğitimcilerin yalınlaştırma çalışması hakkında görüşleri değerlendirilmiştir.

Dil düzeylerine göre yapılacak bu çalışmalar öğrencinin kademeli öğrenme çalışmalarına hizmet edeceği gibi dilin estetik kullanımı da görmesi açısından önemlidir.

Bu çalışmada yazınsal yapıt yeniden düzenlenirken edebî yönü de korunmaya çalışılmıştır. Yeniden düzenleme çalışmaları hem Avrupa Ortak Bildiri Metni çerçevesindeki ölçütler hem de metindilbilimi bağlamında yapılmıştır.

Yabancı Dil Öğretiminde Özgün Metin Kullanımı

Özgün metinler, sözcüksel ve sözdizimsel olarak karmaşık bir yapıda olduğundan öğrencide bilişsel olarak aşırı yüklenmeye sebep olabileceği için öğrencide hayal kırıklığına yol açabilir ve hedef dile karşı motivasyonlarının düşmesine neden olur (Young, 1999, s.350)

Yabancı dil öğretiminde özgün metin kullanımının avantajlarıyla birlikte her zaman özgün metin kullanımı mümkün olmayabilmektedir. Çünkü bir metnin öğrenci için çok kolay ya da çok zor olması amaçlanan hedefin dışına çıkılmasına neden olacaktır ve öğrencideki dil öğrenme hevesini kıracaktır. Özgün metinlerin girift görüntüsü, dil düzeyinin düşük olduğu öğrencilerde bu metinlerin anlaşılmasını engelleyecektir. Ayrıca bu metinlerdeki kelimeler ve dilbilgisi yapıları dil öğrenmeye henüz başlayan öğrenciler için düzey üstü olduğundan öğrencilerin bu metinlerden hemen faydalanması mümkün olmayacaktır. Özgün metinlerin anlaşılabilmesi, o dilin kültürü hakkında da bilgi sahibi olmayı gerektirir (Tomo, 2009, s.76).

Yalınlaştırılmış Metin Kullanımı

İkinci/ yabancı dil öğretiminde yalınlaştırılmış metinlerin kullanımını destekleyen en önemli hipotezlerden biri de Krashen'in (1981, 1985) anlaşılır dilsel girdi (the theory of comprehensible input) teorisidir. Krashen'e (1985) göre öğrenciler mevcut dil yetenek düzeylerinin biraz üstünde olan girdiyi anlayarak dillerini geliştirebilirler ve durum Krashen tarafından 'i + 1' olarak adlandırılır. Diğer bir deyişle, dil öğrencilerinin hedef dilde daha üst bir aşamaya geçebilmeleri için bir üst yapıyı içeren girdiyi anlamlandırması gerekmektedir. Girdi anlaşılır olduğu sürece öğrenciler hedef dil özelliklerine maruz kalacaktır. Krashen'e göre ikinci/ yabancı dil edimi için anlaşılır girdi gereklidir ancak tek başına yeterli değildir. Çünkü öğrencilerin de karşılaştıkları girdiyi anlamaları için duygusal olarak güdülenmeleri gerekmektedir (Crossley vd., 2007, s.16).

Bakan'a (2012, s.22) göre yalınlaştırılmış metinler, yabancı dil öğretim sürecine getirdiği pratik fayda ile öğretime daha kısa sürede katkı sağlamaktadır. Yalınlaştırılmış metin kullanımına yönelik eleştirilere de bu sadeştirmelerin bilimsellikten ve profesyonellikten uzak oluşu yönünde bir değerlendirme yapar. Yapılacak olan yalınlaştırma, özgün metnin türü dikkate alınarak metindilbilim bağlamında gerçekleştirilip metinsellik sağlanırsa iletideki özgünlük belli ölçüde korunabilir (Bakan, 2012, s.22).

Metin Yalınlaştırılmasında Metin Dil Bilim

Metindilbilim, anlamın ortaya çıkarılmasında tümce ötesi dil çalışmalarından yola çıkarak metinsel ilişkileri bütüncül bir bakış açısıyla ele alır (İşler, 2009).

Metindilbilimle ilgili ilk çalışmalara metnin dilbilgisel yapısını incelemeyi amaçlayan bir anlayış hâkimdir. Daha sonraki dönemlerde yapılan çalışmalarda ise metnin öncelikle bir iletişim aracı olduğu düşünülerek metnin iletişimsel değeri ve bunu sağlayan unsurlar üzerinde durulmuştur (Bakan, 2012).

Metindilbilim, metinlerin içeriğinden çok, bizzat metnin oluşturulmasında etkili olan kuralları, metinlerin üretimi ve iletişimsel işlevleriyle ilgilenir.

Metindilbilim kavramı şu başlıklar altında incelenir: Sözcüksel Bağlılık, Yinelemeler, Eşdizimlilik, Dilbilgisel Bağlılık, Gönderimler, Artgönderim ve Öngönderim, Değiştirim, Eksilti, Bağlaçlar, Koşutluk, Örtük Anlatım (Sezdirimler ve Çıkarsamalar), Örgeler ve İzlek, Dilbilgisel Eylem Zamanları (İşler, 2009).

Sözcüksel Bağlılık

Metni oluşturan sözcükler; metnin konusunun aktarılmasında önemli işleve sahiptir. Metnin anlamının iletilmesini ve anlamsal tutarlılığının korunmasını sağlar.

Sözcüksel bağlılık, şu gruplara ayrılmaktadır (Halliday & Hasan, 1976):

I. Yineleme

- a) Aynı sözcüklerin yinelenmesi (repetition)
- b) Eşanlamlı ya da yakın anlamli sözcüklerin yinelenmesi (synonym /near synonym)
- c) Üstterimle yineleme (superordinate)
- d) Genel kavramlarla yineleme (general word)

II. Eşdizimlilik

Yinelemeler

Yineleme, bir sözcüğün anlamının metinde daha önce kullanılmış bir sözcüğün anlamını çeşitli biçimlerde anımsatmasını içerirken, aynı zamanda farklı sözcüklerin de tekrarlanması sözcüksel bağlılık sağlayabilir. Bu yinelemeler, metnin anlamını pekiştirir ve tutarlılığını artırır (Oktar, 1997).

Eşdizimlilik

Eşdizimlilik, metin içerisinde bağlam oluşturmak için aynı kavram alanına ait sözcüklerin kullanılmasıdır (Karadağ, 2020).

Dilbilgisel Bağlılık

Metindeki öbekler ve tümceler arasında kurulan dilbilgisel bağlar, metnin bağlılık göstermesinde önemli rol oynamaktadır. Dilbilgisel bağlılık kapsamında incelenecek kavramlar: artgönderim/ öngönderim, değiştirim, eksilti, bağlaçlar, koşutluk, dilbilgisel eylem zamanları, sezdirimler ve çıkarsamalar, örgeler ve izlek'tir (Dilidüzgün, 2008).

Gönderimler

Metinde bir kavram, varlık veya durumu ifade eden bir söz, bir kez söylendikten sonra aynı tümcede veya yakınındaki bir başka tümcede bu sözün aynen söylenmesi yerine onu karşılayan bir başka kelimenin, kelime grubunun kullanılmasıyla ortaya çıkan yinelemelere gönderim denir (Dilidüzgün, 2008).

Artgönderim ve Öngönderim

Gönderim iki farklı biçimde kullanılır: Artgönderim ve öngönderim. Artgönderim ve öngönderimde metinde gönderim yapılacak kavram, kişi, nesne ne ise onun öncesinde veya sonrasında kullanılır (Elyıldırım, 2008).

Değiştirim

Değiştirim, tümce içindeki ismin, fiilin veya tümcenin kendisinin yerine aynı anlamı sağlayan başka bir dilbilgisi yapısının kullanılması durumudur (Uzun, 1995).

Eksilti

Eksilti metinde anlam kaybına yol açmaz, metnin iletisini değiştirmez. Eksilti anlatımın herhangi bir iletişim kaybına neden olmaması gerekmektedir (Türkben, 2018).

Bağlaçlar

Metinde bağlılığı sağlayan en önemli unsurlardan biri de bağlaçlardır. Bağlaçlar, anlatı metninde çeşitli olayları ve durumları birbirine bağlayan dilsel parçalardır (Dilidüzgün, 2008).

Koşutluk

Koşutluk, bir yapının yinelenerek metindeki bağlılığının artırılması durumudur. Koşutluk sağlanarak metnin estetik değeri artırılırken metnin etkisi de artar. "Koşutluk, bir yapının değişik içerikler ile yinelenmesidir (Süner, 2018).

Örtük Anlatım: Sezdirimler ve Çıkarsamalar

Tümceden anlamsal ya da mantıksal akıl yürütme şeklinde elde edilen bilgidir. Metin açısından her şeyi yüzeysel yapıda belirtmemek için çoğunlukla sezdirme yolu tercih edilir. Bir durumu, olayı doğrudan değil de dolaylı yollardan anlatmaktır. Çıkarsama, metindeki doğru bilgiden hareket ederek yeni bir doğru bilgi üretme durumudur (Dilidüzgün, 2008).

Örgeler ve İzlek

Bir metnin izleği, kısaca 'bu metin neden söz ediyor?' sorusunun yanıtıdır. Uzunluğu ne olursa olsun, kendi içinde bir anlamsal tutarlılık oluşturan her metin, okuyucuda belli bir konu bütünlüğü oluşturmali ve her tutarlı anlatsal yapı, özetlenebilir olmalıdır (Günay, 2007).

Metinlerde izlek, bir dizi olayın ve durumun birleşiminden yola çıkarak genel ve bütün bir olguya işaret ederken örge, izleği oluşturan alt birimler olarak karşımıza çıkmaktadır. Her örge,

bir izleğin alt birimidir. Yani izlek örgelerden oluşur (Günay, 2007). Örneğin okul izleğinin örgeleri kitap, kalem, öğrenme, öğrenci vb. olabilir.

Dilbilgisel Eylem Zamanları

Metin içinde ayrı zamanların kullanımı, tümcelerle ifade edilen önermeler arasındaki ilişkileri öncelik ve sonralık bakımından açıklayarak, metinde yer alan kişilerin durumlarının ve konumlarının anlaşılmasına, olayların mantıksal olarak sıralanmasına yardımcı olur (Dilidüzgün, 2008).

Metnin bağlaşıklık görünümünü oluşturan 'gönderim', 'değiştirim', 'eksilti', 'sözlüksel ve parçalı yineleme', 'bağlaç kullanımı', 'koşutluk', 'izlek ve örge', 'dilbilgisel eylem zamanları', 'sezdirim ve çıkarsamalar', sözcükler ve tümceler arasındaki ilişkilerin düzenlenmesini ve belirlenmesini sağlar. Tüm bunların birbiriyle etkileşimi ve birleşimi, okuyucunun birebir ilişki kurduğu, metnin görünen yüzünü oluştururken; aynı zamanda mantıklı, tutarlı ve anlamlı bir bütün olan metne ulaşma yolundaki basamaklardır. Bağlaşıklık unsurları, metnin derin yapısındaki bağdaşıklık görünümünü oluşturur.

YÖNTEM

Çalışmada öncelikle yalınlaştırılacak metne karar verilmiştir. Metne karar verme sürecinde, Anadolu kültür öğelerini içinde barındıran bir metin olmasına dikkat edilmiştir. Yerel özellikler taşımakla beraber evrensel bir temayı ele alması metni, yabancı dil olarak Türkçe öğrenen öğrenciler için cazip bir hâle getirmektedir. Bunun yanı sıra yalın bir anlatıma sahip olması, bu metnin seçilmesinin diğer sebeplerindedir.

Metin yalınlaştırılırken metnin özgün dokusu korunarak okuyucunun dildeki estetik hazza ulaşması hedeflenmiştir, böylece okuyucuda daha fazla metin okuma isteği uyandırılacaktır.

Hikâyenin metinbilim ölçütlerine göre çözümlemesi yapıldıktan sonra hikâyeye A2 düzeyini tamamlamış öğrenciler için yapısal olarak daha uygun hâle getirilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada nicel araştırma desenlerinden son test kontrol gruplu deneysel desen modeli kullanılmıştır. Son test kontrol gruplu modelde yansız atama ile oluşturulmuş biri deney ve diğeri kontrol grubu olmak üzere iki grup bulunmaktadır. Grupların yansız atamayla oluşturulmasıyla deney öncesi benzerliğin sağlandığı kabul edilir. Gruplara sadece son test uygulanır (Karasar, 2005).

Son test kontrol gruplu deneysel desen modeli, bir deneyde etkinin nesnel bir şekilde ölçülmesi ve kontrol edilmesi amacıyla kullanılır. Bu desen modeli, bir müdahalenin etkisini değerlendirmek için deney ve kontrol gruplarının karşılaştırılmasını sağlar. Kontrol grubu, müdahaleye maruz kalmayan ve mevcut durumu temsil eden bir gruptur, bu sayede müdahalenin etkisini belirlemek için bir karşılaştırma noktası oluşturur (Karasar, 2005).

Çalışma Grubu

Çalışmanın nicel boyutunun uygulandığı çalışma grubu Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerden oluşmaktadır. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi (DİLMER) Tophane ve Süleymaniye Şubesinde olmak üzere iki farklı şubede çalışma uygulanmıştır.

Sosyal bilimlerde, genellikle en az 30 örneklem gereklidir (Yağmur, 2017). Çalışma toplam 32 öğrenciyle yapılmıştır. Uygulama A2 düzeyini başarıyla bitirmiş B1.1 düzeyine yeni geçmiş öğrencilerden oluşan iki farklı sınıfta öğretmenlerinin gözetiminde uygulanmıştır. Tophane Şubesinde, yeniden düzenlenmiş metin 14 öğrenciye, Süleymaniye Şubesinde özgün metin 18 öğrenciye okutulup metinle ilgili okuduğunu anlama testi yapılmıştır.

Tablo 1. Demografik istatistikler

<i>p</i>	<i>N</i>	<i>Eğitim</i>	<i>N</i>	<i>Türkiye'de bulunma süresi nedir?</i>	<i>N</i>
Kadın	17	Lise	2	1-3 ay	21
Erkek	15	Lisans	12	3-6 ay	2
Toplam	32	Lisansüstü	17	6-9 ay	2
		Doktora	1	9-12 ay	3
		Toplam	32	1-2 sene	3
				2-4 sene	1
				Toplam	32

Çalışmanın uygulaması iki ayrı sınıfta aynı hafta içerisinde gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerden 17'si kadın, 15'i erkektir. Bu öğrencilerin eğitim durumu; 2 lise, 12 lisans, 17 lisansüstü, 1 doktora olarak tespit edilmiştir. Türkiye'de bulunma süreleri; 21 öğrencinin 1-3 ay, 2 öğrencinin 3-6 ay, 2 öğrencinin 6-9 ay, 3 öğrencinin 9-12 ay, 3 öğrencinin 1-2 sene, 1 öğrencinin 2-4 sene şeklinde olduğu Tablo'1'de görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Yunus Emre Enstitüsü'nün Yedi İklim Türkçe Setlerinden A1, A2 kitapları taranarak ve A2 düzeyindeki öğrencinin söz varlığı ve dilbilgisi konuları belirlenmiştir. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi tarafından hazırlanan İstanbul adlı ders kitabı ve çalışma kitabından da yalınlaştırma çalışmaları ve metin soruları hazırlanırken yararlanılmıştır. Yunus Emre Enstitüsü'nün Yedi İklim Türkçe Setleri ve İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi tarafından hazırlanan İstanbul adlı ders kitapları arasında dilbilgisi ve söz varlığı açısından bir farklılık olup olmadığının tespiti için iki kitap taranmış, sonuç olarak setlerin benzer özellikler göstermekle beraber temalar ve şekilsel özellikler bakımından ayrıştığı tespit edilmiştir. Uygulamanın yapıldığı öğrencilerin ders işlerken kullandıkları metaryaller İstanbul adlı ders kitabı olsa da daha öncesinde Yunus Emre Enstitüsü'nün Yedi İklim Türkçe Setlerinden faydalanan öğrenciler olduğu bilinmektedir. Örneğin A1 düzeyi için yurt dışında Yedi İklim Türkçe Setleriyle öğrenim gören kişiler A2 düzeyi için Türkiye'ye geldiğinde İstanbul kitaplarıyla eğitimlerine devam etmişlerdir. Bunların dışında metin yalınlaştırılması çalışmasında temel kaynak olarak 'Büyük Türkçe Sözlük' (Türk Dil Kurumu Yayınları, 2011) kullanılmıştır.

Veri toplama aracı olarak okuduğunu anlama testi kullanılmıştır. Hazırlık (ön test) soruları, metin (son test) soruları çoktan seçmeli sorular şeklinde düzenlenmiştir. Hazırlık ve metin sorularının geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır. 2018 yılında DİLMER'de yapılan uygulamanın dışında başka bir uygulama yapılmamıştır. Hazırlık soruları metne uygun tema etrafında görsellerle desteklenmiştir. Sorular hazırlanırken Bloom taksonomisine göre hatırlama, anlama düzeyine uygun düzenlemiştir.

Aşağıdaki 1. metin sorusu öğrencinin hatırlama düzeyine göre düzenlenmiştir. Bu soruda Hasan'ın nerede yaşadığını öğrencinin hatırlanması istenmektedir.

1. Hasan nerede yaşar?

- a) Yaylada
- b) Dağda
- c) Obada
- d) Köyde

Metin sorularından 3. soruda öğrencinin metni anlama düzeyine göre düzenlenmiştir. Bu soruda öğrencinin metni anlaması ve soruya doğru cevap vermesi beklenmektedir.

3. Emine, neden bir sonraki pazar tekrar Hasan'ın sergisine gelmiş?

- a) Önceki pazarın sebzeleri iyiydi.
- b) Hasan'a soru sormak için
- c) Zaman geçirmek için
- d) Hasan'ı görmek için

Çalışmanın nicel boyutuna ait verilerin değerlendirilmesinde son test kontrol gruplu deneysel desen uygulanmıştır. Deneysel uygulamanın etkisini tespit etmek amacıyla deney ve kontrol gruplarının son test puanları karşılaştırılmıştır. Deney ve kontrol grubunun kıyaslanması bağımsız (ilişkisiz) gruplar için normal dağılım sağlanmadığından dolayı Mann Whitney U Testi ile yapılmıştır. Mann-Whitney U testi, bağımsız iki grubun karşılaştırılması için kullanılan parametrik olmayan bir testtir. Parametrik test varsayımları yerine getirilmeden, iki ortalama arasındaki farkın önemlilik testinin uygulanması varılan kararın hatalı olmasına neden olabilir. Parametrik test varsayımları yerine gelmediğinde kullanılacak en güçlü test: Mann-Whitney U testidir (Tanrıverdi, 2019) Test sonucuna göre deney grubunun son test puanlarının kontrol grubuna göre anlamlı bir farklılık göstermesine bakılarak bu farkın çalışması yapılan deneysel işlemde kaynaklandığı düşünülebilir. Hazırlık ve metin sorularının geçerlilik ve güvenilirlik analizleri yapılmıştır.

Metin Seçimi

Metinde çok fazla mecazın olmaması yalınlaştırma çalışmasına olanak sağlamıştır aksi takdirde metnin derinlikli yapısının yalınlaştırma çalışmasından olumsuz etkilenmemesi olanaksızdır.

Metnin ileti değeri taşımayan öğeleri metin dışında bırakılmıştır. Metnin özgününde var olan ve kültürel değer taşıyan bazı kelimeler olduğu gibi kullanılmış, okuyucunun kelime bilgisinin artırılması ve metnin estetiğinin korunması hedeflenmiştir.

Çalışmada öncelikle yalınlaştırılacak hikâye seçimiyle ilgili kıstaslar (hikâyenin uzunluğu, akıcılığı, kelime çeşitliliği, öğreticiliği, kültürel öğeler barındırması) belirlenmiş ve uzmanlardan bu seçim için görüş alınmıştır. Uzmanlara; Memduh Şevket Esendal'dan Otlakçı, Ömer Seyfettin'den Diyet, Sait Faik Abasıyanık'tan Lüzumsuz Adam, Sabahattin Ali'den Hasan Boğuldu hikayelerinden birinin belirlenmesi istenmiştir. Miles ve Huberman modeline göre belirlenen hikâye, Sabahattin Ali'den Hasan Boğuldu olmuştur. Metne karar verme sürecinde, Anadolu kültür öğelerini içinde barındıran bir metin olmasına dikkat edilmiştir. Yerel özellikler

taşımakla beraber evrensel bir temayı ele alması metni yabancı dil olarak Türkçe öğrenenler için cazip bir hâle getirmektedir. Bunun yanı sıra yalın bir anlatıma sahip olması bu metnin seçilmesinin diğer sebeplerindedir.

Hikâyenin metinbilim ölçütlerine göre çözümlemesi yapıldıktan sonra hikâye A2 düzeyini tamamlamış öğrenciler için uygun hâle getirilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü Yedi İklim Türkçe Seti'ndeki dilbilgisi konuları ve A2 düzeyini tamamlamış öğrencilerin kelime dağarcığı göz önünde tutularak metinde düzenlemeler yapılmıştır.

'Hasan Boğuldu' adlı hikâyenin seçilme nedenleri, genel olarak maddeler hâlinde şöyle sıralanabilir:

1. Hikâye ağır sanatlı söyleyişlere, kapalı anlatımlara sahip değildir. Hikâyede nispeten yalın sayılabilecek bir dil kullanılmıştır.
2. Hikâyenin konusu yerel özellikler barındırsa da hikâye evrensel bir tema içinde şekillenmiştir.
3. Hikâyede yerel ağız özellikleri var olsa da bunlar metnin yalınlaştırılmasını etkileyecek oranda değildir.
4. Her milletten okuyucunun okurken kendisinden bir şeyler bulacağı bir metindir.
5. Hikâye, söz varlığı açısından ve yapısal açıdan uyumlu bir özellik göstermektedir.
6. Sabahattin Ali, Türk edebiyatının önde gelen isimlerindedir. Hikâyelerinin Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenenlerin de okuyup anlayabileceği sadeliğe kavuşması yazarın ve hikâyenin tanıtılması açısından faydalıdır.
7. Hikâyede var olan kültürel öğeler, metni okuyan öğrenciler için hikâyelerin beslendiği kaynaklarını anlamak açısından önemlidir.

Uygulama

Uygulama Tophane Şubesi öğretmenlerinden S.Y'nin gözetmenliğinde uygulamanın hazırlayıcısıyla birlikte 26.11.2018 tarihinde 08.30-12.30 saatlerinde; Süleymaniye Şubesi öğretmenlerinden U.A'nın gözetmenliğinde yine uygulama hazırlayıcıysa birlikte 27.11.2018 tarihinde 13.30-17.30 saatlerinde yapılmıştır. Gözetmen öğretmenlerden sadece sınıf yönetimi ve uygulamanın organizasyonu ile ilgili destek alınmıştır. Gözetmenlerin çalışmanın uygulanması, sonuçları veya analiziyle ilgili çalışmaya herhangi bir katkıları bir söz konusu değildir. Deney ve kontrol grupları için ayrı ayrı ders planlaması yapılmıştır. Ders planları Ek 4'te ayrıntılarıyla mevcuttur. Çalışmada A2 düzeyi kelime bilgisi ve dilbilgisi kazanımlarına göre son test hazırlanmıştır.

Metnin sanatsal değerini korumak ve öğrencinin kullanacağı bir öğrenme materyali hâline getirmek için uzman görüşü alınmıştır. Hazırlanan taslak çalışma uzmanlar tarafından uygun görülmüştür. Uyarlamada CEFR standartlarına dikkat edilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü'nün Yedi İklim Türkçe Setlerinden A1, A2 kitaplarındaki kelime dünyası bölümü ve her ünite için ayrı ayrı belirlenen dilbilgisi konuları taranarak A2 düzeyindeki öğrencinin söz varlığı ve dilbilgisi konuları belirlenmiştir. İstanbul Üniversitesi Dil Merkezi öğretmenleri tarafından hazırlanan İstanbul adlı ders kitabı ve çalışma kitabından da yalınlaştırma çalışmaları ve metin soruları hazırlanırken yararlanılmış ve her ünite sonundaki kelime listeleri incelenerek A2

düzeyindeki öğrencinin kelime dağarcığı belirlenmeye çalışılmıştır. Özgün metin kontrol grubunda, uyarlama metin deney grubunda okutulup metinle ilgili sorulara verilen cevaplardan yola çıkılarak uyarlama metnin aynı dil düzeylerindeki öğrencilerin okuduğunu anlama becerisine etkisi ölçülmüştür.

Çalışma düzey belirleme sınavına göre aynı düzeyde oldukları (B1.1) belirlenmiş olan ve A2.2 düzeyine ait dil bilgisi yapıları ve konularına hâkim oldukları varsayılan öğrencilere eşit sürelerde (iki ders saati) uygulanmıştır. Öğrencilerden önce uygulamanın demografik sorulardan oluşan ilk bölümünün doldurulması istenmiştir. Bu sorularla öğrenci profilini belirlemek ve bu profillerle metin anlama çalışmaları arasında bir ilişkinin olup olmadığını saptamak istenmiştir. Metin okutulmadan önce metin hakkında kısa bir bilgilendirme yapıldıktan sonra metne ait görsellerle kelimelerin eşleştirilmesinden oluşan hazırlık sorularının cevaplandırılması istenmiştir. İkinci bölümün ardından son bölümde metin okutulup metin sorularının cevaplandırılması istenerek uygulama bitirilmiştir.

Metnin düzenlenmesi bittikten sonra yalınlaştırılmış metnin başarılı olup olmadığıyla ilgili bir uygulama çalışması yapılmıştır. Öğrenciyi metne hazırlamak için metnin temasıyla (sevgi) ilgili soru ve resimlerle doğru kelimelerin eşleştirmesinden oluşan 6 soruluk bir çalışma hazırlanmıştır, bu çalışma öğrencilere metin okutulmadan önce yaptırılmıştır ve öğrencinin metnin teması ve hikâyenin geçtiği bölgenin kültürü hakkında bilgi sahibi olması sağlanmıştır. Resimler hem öğrenciyi metne hazırlamak için hem hikâyenin geçtiği bölgeyi öğrenciye göstermek amacıyla kullanılmıştır. Öğrenci düzeyi bakımından zor sayılabilecek bazı kelimeler görseller yardımıyla okuyucuya tanıtılmıştır. Yörük kültürünü ve buna ait bazı kelimeleri yine öğrencinin resimler yoluyla kestirmesi istenmiştir. Hazırlık safhasının ardından metin öğrencilere okutulmuştur. Öğrencilerin okuduğunu anlayıp anlamadıkları 12 soruluk çoktan seçmeli bir testle ölçülmüştür.

BULGULAR

Çalışmanın uygulama kısmından elde edilen veriler aşağıda tablolar şeklinde gösterilmiştir. Veriler SPSS 25 istatistik programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Çalışmada son test kontrol gruplu deneysel desenin uygulanabilmesi için bazı şartların oluşması gerekmektedir. Deney ve kontrol gruplarının birbirinden farklı deneklerden oluşması sağlanmalıdır. Bunun dışında bağımlı değişkene ilişkin verilerin aralık ölçeğinde ya da oranlı ölçek ile ölçülmesi gerekmektedir. Mann Whitney U testinin uygulanabilmesi için gruplara ait puanların normal dağılım özelliği göstermemesi ve gruplara ait varyansların homojenliğinin sağlanmaması gerekmektedir. Tablo 2 ve 3' te öncelikle hazırlık ve metin sorularının normal dağılıp dağılmadığı incelenmiştir. Tablo 3'te görüleceği üzere soru dağılımları anlamlı bir farklılık yaratmamıştır. Sorular normal dağılmadığı için parametrik test uygulanamamıştır. Parametrik olmayan testlerden Mann Whitney U testi ile analizlerin yapılması uzman görüşü alınarak gerçekleştirilmiştir.

Tablo 2. Hazırlık ve Metin Anlama Sorularının Normallik Dağılımları Sonuçları

			İstatistik	Standart Hata
Hazırlık sorularının ortalaması	Ortalama		93,6250	2,38854
	95% Güven Aralığı	Alt Sınır	88,7535	
		Üst Sınır	98,4965	
	5% Budanmış Ortalama		94,9167	
	Medyan		100,0000	
	Varyans		182,565	
	Standart Sapma		13,51164	
	Minimum		64,00	
	Maximum		100,00	
	Aralık		36,00	
	Çeyrekler Açıklığı		,00	
	Çarpıklık		-1,698	,414
	Basıklık		,971	,809
Metin sorularının ortalaması	Ortalama		54,0625	4,75826
	95% Güven Aralığı	Alt Sınır	44,3580	
		Üst Sınır	63,7670	
	5% Budanmış Ortalama		54,5139	
	Medyan		56,0000	
	Varyans		724,512	
	Standart. Sapma		26,91676	
	Minimum		8,00	
	Maximum		92,00	
	Aralık		84,00	
	Çeyrekler Açıklığı		46,50	
	Çarpıklık		-,078	,414
	Basıklık		-,997	,809

Skewness (Çarpıklık) ve Kurtosis (Basıklık) değerlerinin kendi standart hatalarına bölünmesiyle çıkan rakamın (yani z-skorların) -1,96 ve + 1,96 arasında olması testin normal dağıldığını gösterir. Tablo 2'de, bu değerler belirtilen aralıkta olsa da asıl normallik dağılımlarının göstergesi Kolmogorov-Smirnova ve Shapiro-Wilk testleriyle yapılır.

Tablo 3. Hazırlık ve Metin Anlama Sorularının Normallik Dağılımları Ortalamaları

	Kolmogorov-Smirnov ^a			Shapiro-Wilk		
	İstatistik	Serbestlik derecesi	P	İstatistik	Serbestlik derecesi	P
Hazırlık sorularının ortalaması	,494	32	,000	,490	32	,000
Metin sorularının ortalaması	,115	32	,200*	,929	32	,037

Shapiro-Wilk ve Kolmogorov-Smirnov testlerinin 0.05'ten büyük P değerlerine sahip olması testin normal dağıldığını gösterir. Tablo 3'te görüldüğü gibi Kolmogorov-Smirnov testine ait P değeri hazırlık soruları için ,000 ve metin soruları için ,200 olarak Tablo 3'te görülmektedir. Shapiro-Wilk testine ait P değeri hazırlık soruları için ,000 ve metin soruları için ,037 olduğu için test sorularının normal dağılmadığı ortaya çıkmaktadır.

Test soruları normal dağılmadığı için soruların analizleri parametrik olmayan testlerden Mann-Whitney Testi yapılmıştır.

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumlanması

Bu başlık altında çalışmanın nicel boyutu için yapılan uygulama sonucunda elde edilen katılımcıların başarı puanları arasında karşılaştırmalar yapılmıştır. Hazırlık soruları ve okuduğunu anlama çalışmalarının sonuçları yorumlanmıştır. Öncelikle hazırlık soruları analiz sonuçları Tablo 4'te ve Tablo 5'te verilmiştir. Okuduğunu anlama çalışmasının analizi Tablo 6'da ve Tablo 7'de gösterilmiştir. Deney ve kontrol grubundaki öğrencilerin okuduğunu anlama başarısına yönelik son test puanları karşılaştırılmış ve elde edilen sonuçlar yorumlanmıştır.

Tablo 4. Hazırlık Soruları için Deney ve Kontrol Grubu Toplam Ortalamasının Karşılaştırılması

	Grup	N	Ortalama Sıralaması	Sıraların Toplamı
Hazırlık sorularının ortalaması	Kontrol	18	15,94	287,00
	Deney	14	17,21	241,00
	Toplam	32		

Hazırlık soruları özelinde sıraların toplamına (Sum of Ranks) bakıldığında kontrol grubuna ait verinin 287,00 deney grubuna ait verinin 241,00 olduğu görülmektedir. Bu analizle metin okutulmadan önce uygulanan hazırlık sorularında kontrol grubunun daha başarılı olduğu Tablo 4'te görülmektedir.

Tablo 5. Hazırlık Soruları için Deney ve Kontrol Grubunun Toplam Ortalamasının Anlamlılık Düzeyi

	Hazırlık sorularının ortalaması
Mann-Whitney U	116,000
Wilcoxon W	287,000
Z	-,559
P	,576

p değeri ,576 olduğu ve 0,05 anlamlılık değerinden büyük çıktığı için hazırlık sorularının ortalaması ile deney ve kontrol grubu arasında anlamlı bir farklılık bulunmadığı Tablo 5'te görülmektedir.

Tablo 6. Metin Soruları için Deney ve Kontrol Grubunun Toplam Ortalamasının Karşılaştırılması

	Grup	N	Ortalama Sıralaması	Sıraların Toplamı
Metin sorularının ortalaması	Kontrol	18	12,36	222,50
	Deney	14	21,82	305,50
	Toplam	32		

Metin sorularının sıraların toplamına bakıldığında (Sum of Ranks); deney kümesine (yalınlaştırılmış metnin okutulduğu grup) 305,50 olarak hesaplanırken, denet kümesinde (özgün metnin okutulduğu grup) 222,50 olarak belirlenmiştir. Tablo 6 incelendiğinde yalınlaştırılan hikâyenin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşıldığı söylenebilmektedir.

Tablo 7. *Metin Soruları için Deney ve Kontrol Grubunun Toplam Ortalamasının Anlamlılık Düzeyi*

	Metin sorularının ortalaması
Mann-Whitney U	51,500
Wilcoxon W	222,500
Z	-2,841
P	,005

p ,005 değeri 0,05'ten küçük hesaplandığından dolayı metin sorularının ortalaması ile grup değişkenleri arasında anlamlı bir fark olduğu Tablo 7'de görülmektedir.

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumlanması

Bu başlık altında deney ve kontrol grubunun okuduğunu anlama başarısı üzerinde cinsiyet değişkeninin etkisinin olup olmadığı incelenmiştir. Analiz sonuçları Tablo 8'de ve Tablo 9'da gösterilmiştir.

Tablo 8. *Cinsiyet Değişkeninin Hazırlık ve Metin Sorularına Etkisinin Ortalamasının Sıralaması*

	Cinsiyet	N	Ortalama Sıralaması
Hazırlık sorularının ortalaması	Kadın	17	16,41
	Erkek	15	16,60
	Total	32	
Metin sorularının ortalaması	Kadın	17	16,35
	Erkek	15	16,67
	Total	32	

Hazırlık soruları ve metin sorularının ortalamasında cinsiyet değişkeninin bir farklılık yaratıp yaratmadığı Tablo 8'de analiz edilmiştir.

Tablo 9. *Cinsiyet Değişkeninin Hazırlık ve Metin Sorularına Etkisinin Ortalamasının Anlamlılık Düzeyi*

	Hazırlık sorularının ortalaması	Metin sorularının ortalaması
Test istatistik değ.	,007	,009
Serbestlik der.	1	1
P	,934	,925

Hazırlık soruları ve metin sorularının ortalamasında cinsiyet değişkeni anlamlı bir farklılık yaratmamıştır. Asymp. Sig. (anlamlılık düzeyi) değeri hazırlık sorularının ortalaması için ,934 olurken metin sorularının ortalamasında ,925 olarak hesaplanmıştır. P değerleri (p>0,05) büyük olduğu için cinsiyet değişkeninin hazırlık ve metin sorularına anlamlı bir etkisi ölçülemediği Tablo 9'da gösterilmiştir.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumlanması

Bu başlık altında deney ve kontrol grubunun okuduğunu anlama başarısı üzerinde eğitim değişkeninin etkisinin olup olmadığı Tablo 10'da ve Tablo 11'de incelenmiştir.

Tablo 10. *Eğitim Değişkeninin Hazırlık ve Metin Sorularına Etkisinin Ortalamasının Sıralaması*

	Eğitim	N	Ortalama Sıralaması
Hazırlık sorularının ortalaması	Lise	2	12,25
	Lisans	12	16,83
	Lisansüstü	17	16,59
	Doktora	1	19,50
	Total	32	
Metin sorularının ortalaması	Lise	2	20,00
	Lisans	12	17,67
	Lisansüstü	17	15,09
	Doktora	1	19,50
	Total	32	

Hazırlık soruları ve metin sorularının ortalaması ile eğitim düzeyi arasında herhangi bir farklılığın olup olmadığı Tablo 10'da incelenmiştir.

Tablo 11. *Eğitim Değişkeninin Hazırlık ve Metin Sorularına Etkisinin Ortalamasının Anlamlılık Düzeyi*

	Hazırlık sorularının ortalaması	Metin sorularının ortalaması
Test istatistik değeri	1,145	,959
Serbestlik derecesi	3	3
p	,766	,811

Hazırlık soruları ortalamasının p değeri ,766 olarak hesaplanırken metin soruları ortalamasının p değeri ,811 olarak hesaplanmıştır. Eğitim düzeyinin hazırlık ve metin sorularına etkisi $p > 0,05$ olduğu için anlamlı bir farklılık yaratmadığı Tablo 11 'de görülmektedir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulguların Yorumlanması

Bu başlık altında deney ve kontrol grubunun okuduğunu anlama başarısı üzerinde Türkiye'de bulunma süresi değişkeninin etkisinin olup olmadığı Tablo 12'de ve Tablo 13'te incelenmiştir.

Tablo 12. *Türkiye'de Bulunma Süresinin Hazırlık ve Metni Anlama Sorularına Etkisinin Ortalamasının Sıralaması*

	Türkiye'de bulunma süresi nedir?	N	Ortalama Sıralaması
Hazırlık sorularının ortalaması	1-3 ay	21	16,45
	3-6 ay	2	19,50
	6-9 ay	2	19,50
	9-12 ay	3	13,67
	1-2 sene	3	14,67
	2-4 sene	1	19,50
	Total	32	
	1-3 ay	21	12,57

Metin sorularının ortalaması	3-6 ay	2	17,75
	6-9 ay	2	24,75
	9-12 ay	3	25,50
	1-2 sene	3	26,17
	2-4 sene	1	24,00
	Total	32	

Türkiye'de bulunma süresinin soruların ortalamasına herhangi etkisinin olup olmadığı Tablo 12'de araştırılmıştır.

Tablo 13. *Türkiye'de Bulunma Süresinin Hazırlık Ve Metni Anlama Sorularına Etkisinin Ortalamasının Anlamlılık Düzeyi*

	Hazırlık sorularının ortalaması	Metin sorularının ortalaması
Test istatistik değeri	1,947	11,941
Serbestlik derecesi	5	5
p	,856	,036

Türkiye'de bulunma süresi göz önünde bulundurularak yapılan hesaplamada, hazırlık sorularının ortalamasına ait p değeri 0,856 olarak hesaplanmıştır, $p > 0,05$ olduğundan hazırlık sorularının ortalaması ile Türkiye'de bulunma süresi arasında herhangi bir ilişki yoktur. Metin sorularının ortalamasına bakıldığında p değerinin 0,036 olduğu yani $p < 0,05$ olarak hesaplandığı Tablo 13'te görülmektedir. Bu veri Türkiye'de bulunma süresinin metin soruları ortalamasına yansıdığı görülmektedir.

Çalışmada demografik unsurlarla hem hazırlık hem de metin sorularının ortalamasının anlamlılık düzeyi arasında anlamlı bir ilişki saptanamamıştır. Metin sorularının doğru cevaplandırılmasıyla ve demografik unsurlar arasındaki Türkiye'de bulunma süresiyle ilgili sorunun dışında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Bu bilgiye dayanarak Türkiye'de bulunma süresinin dil edinimini olumlu yönde etkilediği dolayısıyla Türkiye'de daha uzun süre kalanların kısa süre kalanlara oranla okuduğunu anlama becerisinin daha iyi olduğu söylenebilir. Eğitim düzeyi yüksek olan öğrenciler, eğitim düzeyi düşük öğrencilere oranla metin sorularını daha fazla doğru yanıtlamıştır. Tablolar incelendiğinde bu fark çok büyük bir fark yaratmadığı için $p > 0,05$ olarak hesaplanmış ve anlamlı bir farklılık oluşturamamıştır.

Yalınlaştırılmış metin okutulan sınıfın (deney grubu) özgün metin okutulan sınıfa oranla metin sorularını daha fazla doğru cevapladığı tablolarda görülmektedir. Bu verilere bakılarak yalınlaştırılmış metnin okuma- anlama becerisini olumlu yönde etkilediği görülmektedir.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Sabahattin Ali'nin 'Hasan Boğuldu' hikâyesi A2 düzeyine uyarlanması CEFR standartlarına göre ve metinsellik ölçütlerinden bağlaşıklık ve bağdaşıklık bakımından incelenmiş ve yalınlaştırma yapılmıştır. Yalınlaştırılmış metnin uygulaması İstanbul'da bir dil merkezinde okuduğunu anlamaya yönelik test sorularıyla belirlenmiştir. Test sonuçlarına göre yalınlaştırılmış metni okuyan öğrencilerin başarı puanları, özgün metni okuyan öğrencilerin başarı puanlarına göre daha yüksektir.

Bu çalışmada yalınlaştırma CEFR standartları göz önünde bulundurularak metinsellik ölçütlerinden bağlaşıklık ve bağdaşıklıkla göre yapılmıştır. Yalınlaştırılan hikâye Ek 1 'de yer almaktadır. Dil bilgisi yapıları, metnin iletisinin korunması için özgününde en yakın şekilde

yalınlaştırılmıştır. Yalınlaştırılmış metnin uygulamasının yapılması ve belirtilen diğer sebepler çalışmayı diğerlerinden ayırmaktadır.

Çalışma öncesinde alanda daha önce yapılmış çalışmalar taranmıştır. Yalınlaştırma çalışmalarının daha çok geleneksel yöntemlerle (dil bilgisi yapılarının değiştirilmesi) yapıldığı ve yalınlaştırılmış metnin uygulamasının yapılmadığı tespit edilmiştir. Edebî metinlerin öğrenci düzeylerine göre uyarlandığı çalışmalar incelendiğinde sonuçları itibarıyla bu çalışmalar birbirinden ayrılmaktadır. Örneğin; İpek (2018), Mustafa Kutlu'nun 'Ya Tahammül Ya Sefer' isimli hikâyesini B1 düzeyine uyarlayarak 30 öğrenciyle uygulamasını gerçekleştirmiştir. Ön test ve son test tekniğiyle yapılan uygulama sonuçlarına göre yalınlaştırılmış metni okuyan öğrencilerin daha yüksek puan aldığı gözlemlenmiştir. Demirel (2019), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Uyarlanmış Metinlerin Okuduğunu Anlama Başarısına Etkisi' isimli tezinde bir hikâyeyi A2 düzeyine ve diğer hikâyeyi B1 düzeyine uyarlayarak metinlerin okuduğunu anlama becerisini son test tekniği kullanılarak ölçmüştür, test sonuçlarına göre yalınlaştırılan metni okuyan öğrencilerin başarı puanlarının daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bilgiç (2021), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirim Teknikleri Çerçevesinde Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir İşte' adlı hikâyesinin A2 Düzeyine Uyarlanması' isimli yüksek lisans tezinin uygulama sonuçları karşılaştırıldığında, özgün metni okuyan öğrencilerin başarı oranı %46,942 iken yalınlaştırılmış metni okuyan öğrencilerin başarı oranı %78,6 saptanmıştır. Sevcihan (2021), 'Yabancılar Türkçe Öğretiminde Ömer Seyfettin'in "Pembe İncili Kaftan" Hikâyesinin B1 Düzeyine Uyarlama Çalışması' adlı yüksek lisans tezinde metin değiştirim ilkeleri göz önünde bulundurularak B1 düzeyine uyarlamıştır. Uyarlanmış metnin özgün metne göre daha anlaşılır olduğu öğrencilerin okuduğunu anlamaya yönelik hazırlanmış sorulara daha doğru cevaplar verdiği tespit edilmiştir. Özgün metinde toplam doğru cevap verme katsayısı 35,14 olurken uyarlanmış metinde 60,52 olduğu görülmektedir.

Metnin yalınlaştırılmasından sonra uygulanan okuduğunu anlamaya yönelik hazırlanan testlerin başarı puanlarının sonuçları değerlendirildiğinde yalınlaştırılmış metni okuyan öğrencilerin puanlarının daha yüksek olduğu ortaya çıkmıştır.

Alanda yapılan çalışmalar incelendiğinde Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde deneysel desende düzenlenmiş az sayıda yalınlaştırma çalışması olduğu tespit edilmiştir. Demirel'in (2019) 'Hayat Güzeldir', İpek'in (2018) 'Ya Tahammül Ya Sefer' isimli hikâye düzenlemeleriyle ile Aytan vd.'nin (2021) Nasrettin Hoca fıkrası düzenlemesinde de yalınlaştırılmış metinleri okuyan öğrencilerin özgün metni okuyan öğrencilerden daha başarılı sonuçlar aldığı görülmüştür, bu durumun mevcut yalınlaştırma çalışmasını desteklediği sonucuna varılabilir.

Tablo 3'te görüldüğü üzere hazırlık soruları için deney ve kontrol grubunun toplam ortalamasının p değeri ,576 olduğu ve 0,05 anlamlılık değerinden büyük çıktığı için hazırlık sorularının ortalaması ile deney kümesi ve denet kümesi arasında anlamlı bir farklılık bulunamamıştır. Analiz sonucuna bakıldığında deney ve kontrol grubu arasında bir farklılık tespit edilememiştir. Tablo 5'te metin soruları için deney ve kontrol grubu toplam ortalamasının p değeri ,005 olarak hesaplanmıştır. Bu değer 0,05'ten küçük hesaplandığından dolayı metin sorularının ortalaması ile grup değişkenleri arasında anlamlı bir fark vardır. Bu durumda yalınlaştırılmış metnin öğrenciler tarafından daha iyi anlaşıldığı dolayısıyla okuduğunu anlama sorularına yönelik soruları daha doğru cevapladıkları sonucuna varılabilir.

Yalınlaştırılmış metin okutulan sınıfın (deney kümesi) özgün metin okutulan sınıfa oranla metin sorularını daha fazla doğru cevapladığı ortaya çıkmaktadır. Test sonuçlarına bakılarak yalınlaştırılmış metnin okuduğunu anlama becerisini olumlu yönde etkilediği anlaşılmaktadır.

Bilgiç (2021), 'Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Metin Değiştirme Teknikleri Çerçevesinde Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir İşte' adlı hikâyesinin A2 Düzeyine Uyarlanması' isimli yüksek lisans tezinde okuduğunu anlama başarısına cinsiyet, yaş, ana dili değişkenlerinin etkisini incelemiştir. Kadın öğrencilerin başarısının erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu sonucuna varılırken yaş değişkeninin önemli bir fark yaratmadığı görülmüştür. Ana dili değişkeninde Arapça- Farsça dil grubu öğrencileri ve Avrupa- Asya dil grubu öğrencileri karşılaştırılmıştır, sonuçlar istatistiksel olarak anlamlı bir fark yaratmamıştır. Bu durum mevcut çalışmada incelenen cinsiyet, eğitim, Türkiye'de bulunma süresi değişkenlerinin okuduğunu anlama başarısına etkisiyle benzer özellikler göstermektedir.

Çalışmada okuduğunu anlama başarısının; cinsiyet, eğitim, Türkiye'de bulunma süresi gibi değişikliklerden etkilenip etkilenmediği de araştırılmıştır. Bu değişkenlerden Türkiye'de bulunma süresinin okuduğunu anlamaya olumlu etkisi olduğu tespit edilmiştir.

Test sonuçları göz önünde bulundurulduğunda Türkiye'de bulunma süresinin daha fazla olduğu öğrencilerin başarı puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğrenilen dile ne kadar çok maruz kalırsa dili öğrenme süresinin o kadar hızlanacağı sonucuna varılabilir. Bunun dışında eğitim düzeyi yüksek olan öğrenciler eğitim düzeyi düşük öğrencilerle kıyaslandığında başarı puanlarının daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Buna göre eğitim düzeyi ve okuduğunu anlama başarısı arasında bir paralellik olduğu anlaşılmaktadır.

Sonuç olarak çalışma Türk kültür öğelerini barındırması ve Türkçe öğrenmek isteyenler için alternatif kaynak olması bakımından alan yazınına katkı sağlayacaktır.

Yalınlaştıma çalışmalarının sistemli ve sürekli bir şekilde yapılması desteklenmelidir. Yalınlaştırılmış yapıtlar, öğrencinin ulaşımının kolay olması bakımından dijital öğrenme platformlarına da aktarılabilir. Bu çalışmalar, öğrenci düzeyine göre düzenlenebilir. Kendi kendine dil öğrenmeye çalışan öğrenciler için okuduğunu anlamaya yönelik metin etkinlikleriyle öğrencinin kendini ölçmesi sağlanabilir. Öğrencinin dilin kültürel öğelerini görmesi bakımından yalınlaştırılacak yapıtlar uzmanlardan görüş alınarak titizlikle seçilebilir. Yalınlaştırılan yapıt, dilin estetiğine zarar vermeden özgün hâline en yakın şekliyle düzenlenmelidir. Öğrencinin kendi düzeyinde çok karşılaşmadığı fakat öğrenmesinin faydalı olduğu kelimeler yapıtla beraber liste hâlinde anlamları ve kullanım örnekleriyle beraber verilebilir. Yalınlaştırma çalışmaları sadece yazınsal yapıtların belli türlerinde değil tüm türlerinde yapılabilir. Bu çalışmaların yaygınlaştırılması ve geliştirilmesi daha fazla öğrenciye ulaşmak açısından önemlidir dolayısıyla alternatif öğrenme araçlarının çoğaltılması öğrenciye seçme özgürlüğü sunacağından yalınlaştırma çalışmalarının sürdürülmesi gereklidir.

KAYNAKÇA

- Akıncılar, A. (2018). *Türkçe öğrenen yabancılar için Dede Korkut Hikâyeleri'nin B1 düzeyinde yalınlaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Akyüz, G. (2019). *Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde Dede Korkut Hikâyeleri'nden yararlanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Arat, E. (2022). Türkçenin yabancı dil olarak öğretiminde dil politikası, kültür, yöntem ve teknoloji üzerine güncel yaklaşımlar. *Türkiyat Mecmuası*, 32, 2.
- Aydın, M. (2015). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde kullanılan ders ve okuma kitaplarındaki kelime sıklığı ve seviyelere göre sözcük hazinesi çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Aykaç, N. (2015). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin genel tarihçesi ve bu alanda kullanılan yöntemler. *Turkish Studies*, 10(3), 161-174.
- Bakan, H. (2012). *Yabancılar türkçe öğretiminde metinbilimsel ölçütler çerçevesinde bir sadeleştirme denemesi : Sait Faik Abasıyanık "Meserret Oteli"*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Balcı, A., & DüNDAR, S. (2017). Okuma Stratejileri öğretiminin türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen öğrencilerde. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 5(2), 258-270.
- Bilgiç, B. (2021). *Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleri çerçevesinde Tarık Buğra'nın 'Hayat Böyledir İşte' adlı hikâyesinin A2 düzeyine uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Crossley, S., & David Allen, D. (2012). Text simplification and comprehensible input: a case for an intuitive approach. *Language Teaching Research*, 16(1), 89-108.
- Demirel, İ. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde uyarlanmış metinlerin okuduğunu anlama başarısına etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Dilidüzgün, Ş. (1995). *Yabancı dil olarak türkçe öğretiminde yazınsal metinler*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi, Ankara.
- Dilidüzgün, Ş. (2008). *Türkçe öğretiminde metindilbilimsel bağlamda uygulamalı bir yaklaşım*. Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, İstanbul.
- Elyıldırım, S. (2008). Ömer Seyfettin öykülerinde artgönderim kullanımı. *Atatürk Üniversitesi. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 14(36), 121-146.
- Erişek, Ö., & Yücel, F. (2002). Yazınsal eserlerin dil öğretiminde yeri. *Osmangazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3(2), 63-76.
- Eroğlu, S. (2015). *Metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" hikâyesinin yabancılar Türkçe öğretimi için sadeleştirme denemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Eroğlu, S. (2015). *Metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Ömer Seyfettin'in "Üç Nasihat" hikâyesinin yabancılar Türkçe öğretimi için sadeleştirme denemesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.

- Erol, H., & Gülcü, İ. (2016). Yabancı dil olarak Türkçenin bilgisayar destekli öğretimi ile ilgili yabancı öğrenci görüşleri. *Turkish Studies*, 11(3), 1115-1130.
- Göçer, A. (2011). Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi ile ilgili çalışmalara genel bir bakış. *Turkish Studies*, 6(3), 797-810.
- Günay, D. (2017). *Metin bilgisi*. Papatya Yayıncılık Eğitim.
- Gürsoy Akyüz, S. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde Dede Korkut Hikâyeleri'nden yararlanılması*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- İnayet, A. (2008). Hanyu Wailaici Cidian'a göre Çinceye geçen Türkçe kelimeler. *Turkish Studies*, 3(1), 278-295.
- İpek, M. (2018). *Yabancılar Türkçe öğretiminde metindilbilimsel ölçütler çerçevesinde Mustafa Kutlu'nun Ya Tahammül Ya Sefer isimli hikâyesinin sadeleştirilmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Karadağ, B. (2020). Yabancılar Türkçe öğretiminde eşdizimlilik: bir model önerisi. *Dilbilim Dergisi*, 34(20), 27-56.
- Karasar, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*. 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık.
- Kutlu, A. (2015). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Kaşığı ve Perili Köşk adlı hikâyelerinin A1-A2 seviyesine uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, Gazi Üniversitesi, Ankara.
- Kuzu, T. (1999). *Yabancı dil öğretiminde okuma- anlama becerisinin kazandırılması*. Doktora Tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Mazlum, D. (2014). *Kuyruklu Yıldız Altında Bir İzdivaç ve Dokuzuncu Hariciye Koğuşu romanlarının A1-A2 seviyesine uyarlanması*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul.
- Oktar, L. (1997). Çevreye ilişkin haber metinlerinde eşdizimsel örüntüleme. *XI. Dilbilim Kurultayı Bildirileri*, ss.163-180.
- Özmen, C. (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde metin değiştirim teknikleriyle öykülerin yeniden oluşturulması*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Süner, R. (2018). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde yazımsal metinlerin B1 düzeyine uyarlanması: Eskiçi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Sabahattin, A. (1942). *Hasan Boğuldu*. Yapı Kredi Yayınları.
- Seferoğlu, E. (2015). Zülfü Livaneli anlatılarında bakış açısı ve anlatıcı. *Turkish Studies*, 10(8), 1833-1852.
- Sevcihan, A. (2021). *Yabancılar Türkçe öğretiminde Ömer Seyfettin'in Pembe İncili Kaftan hikâyesinin B1 seviyesine uyarlama çalışması*. Yüksek Lisans Tezi, Fatih Sultan Mehmet Vakıf Üniversitesi, İstanbul.
- Shirzadi, S. (2014). Syntactic and lexical simplification: The impact on EFL listening comprehension at low and high language proficiency levels. *Journal of Language Teaching and Research*, 5(3), 566-571.

- Şimşek, C. (2022). *Yabancı dil olarak Türkçenin öğretiminde yazınsal metinlerin farklı seviyelere göre uyarlanması: Fakir Baykurt-Barış Çöreği örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale.
- Türkben, T. (2018). Beşinci sınıf Türkçe ders kitabı metinlerinin metinsellik ölçütleri açısından incelenmesi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 6(4), 961-986.
- Tanrıverdi, E. (2019). *Parametrik olmayan testler: Teori ve uygulama*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Malatya.
- Uzun, L. (1995). *Orhun yazıtlarının metindilbilimsel yapısı*. Simurg Yayınları.
- Yağmur, B. (2017). Sosyal bilimlerde örneklem kuramı. *The Journal of Academic Social Sciences*, 47(47), 480-495.